

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОЇ СФЕРИ

В статті розглядаються основні проблеми розвитку санаторно-курортної сфери. Особлива увага звертається на принципи розвитку курортної галузі, формування її конкурентоздатності, активізації маркетингової діяльності.

Ключові слова: санаторно-курортна сфера, проблеми, напрямки розвитку, маркетингова діяльність

Постановка проблеми. Розвиток рекреаційно-туристичної сфери визначено пріоритетним завданням регіональної політики ряду областей України. Дана сфера може стати вагомим чинником стабілізації і структурної перебудови економіки. Проте, останнім часом цій сфері приділяється недостатньо уваги як з боку науковців, так і державних органів влади. Саме тому дана тема для нас є особливо актуальною.

Сучасний стан господарювання вітчизняних підприємств санаторно-курортного комплексу характеризується нестійкими тенденціями функціонування, що в основному обумовлюється сезонними коливаннями попиту, недостатнім рівнем якості обслуговування та організаційним консерватизмом процесу управління. Ці явища обумовлюють необхідність пошуку нових механізмів і методів управління конкурентоспроможністю вітчизняного рекреаційного продукту.

Аналіз останніх досліджень. Значимість досліджуваної проблеми як для конкретних господарюючих суб'єктів, так і для туристичної сфери в цілому, зумовила достатньо широкий розгляд даної тематики у вітчизняній літературі. Найбільш значимими є дослідження О. Бейдика, В. Кравціва, Ю. Стадницького, В. Руденко [1, 2, 3, 4]. Разом з тим, недостатньо уваги приділяється перспективам розвитку санаторно-курортної сфери, активізації маркетингової діяльності на ринку оздоровчих послуг.

Цілі статті. Метою даної публікації є розробка пропозицій щодо подальшого ефективного функціонування санаторно-курортної сфери в цілому та її суб'єктів, зокрема.

Виклад основного матеріалу. Розвиток санаторно-курортної сфери детермінується сукупністю чинників, серед яких провідними є демографічна ситуація, стан розвитку медицини та охорони здоров'я, а також стан базових галузей господарства і місцевої інфраструктури, розвиток транспортної системи тощо.

Впродовж 2008 року в санаторно-курортних та оздоровчих закладах України оздоровилося близько 3,6 млн. осіб, що на 2,8% перевищує показники 2007 року та значно перевищує показники попередніх років. Середня тривалість перебування у санаторно-курортних закладах становила 12,9 днів, що менше ніж у 2007 році (13,5 днів).

Динамічний розвиток санаторно-курортної сфери в Україні розпочався з 2005 року. Прикладом цього є Львівська область, яка володіє одним з найпотужніших природним рекреаційним потенціалом (рис. 1). Середній темп зростання попиту санаторно-курортних послуг за 2005-2008 рр. складає 5,4%. Найбільше зростання кількості оздоровлених осіб було зафіксовано в 2007-2008 рр. – 6,4% (16465 осіб), що значно перевищує середній показник по Україні (2,8%). Проте навіть у 2008 році попит на даний вид послуг не досягнув рівня 1995 року. Якщо збережеться існуюча тенденція, то вже на кінець 2010

року з метою лікування та оздоровлення можливо область відвідають понад 300 тисяч осіб.

На нашу думку, зазначена ситуація свідчить про розуміння з боку громадян важливості оздоровлення та відпочинку, а також про зростання добробуту населення України.

Кількість оздоровлених у санаторно-курортних закладах, осіб

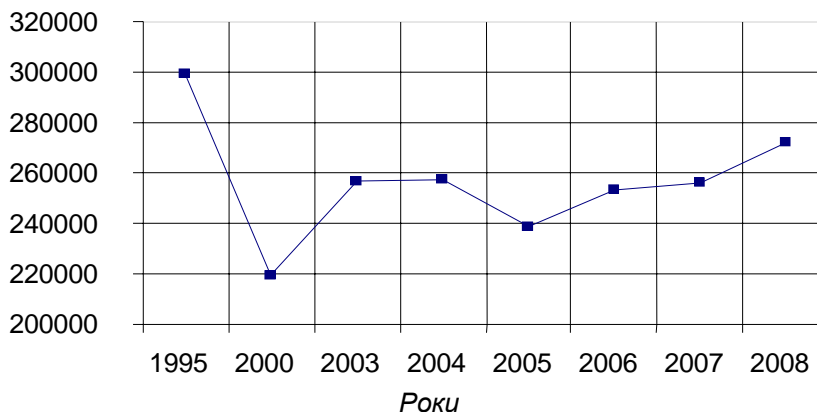

Рис.1. Динаміка попиту на санаторно-курортні послуги у Львівській області

Слід зазначити, що неоднаковим попитом серед відпочиваючих користуються різні типи санаторно-курортних закладів. Найбільш популярні серед відпочиваючих є санаторії, де протягом 2008 року оздоровилося 252,9 тисяч осіб, що становить 93% від усіх оздоровлених. Кількість відпочиваючих в санаторіях динамічно зростає. За період 2000 – 2008 року середньорічний приріст кількості відвідувачів цих закладів склав 16,2 тис. осіб [5].

Подальший розвиток курортної галузі повинен базуватися на наступних принципах:

1. Відповідність потребам ринку з врахуванням вимог, потреб та преференцій відпочиваючих. Це означає відповідність наявної бази рекреаційної сфери реальним потребам в оздоровленні, її здатність задовольняти попит населення на рекреаційні послуги. Ключовим при цьому є доступність послуг для різних груп населення в залежності від доходів.
2. Екологічна доцільність рекреаційного освоєння території. Цей принцип означає необхідність дотримання жорстких екологічних регламентів в процесі реалізації практичних дій в сфері рекреаційного господарювання.
3. Економічна доцільність, що передбачає прибутковість діяльності рекреаційних об'єктів і економічну вигоду для території.

Важливим напрямком подальшого розвитку санаторно-курортної сфери є вдосконалення управління нею. На нашу думку, політика управління санаторно-курортним продуктом в Україні повинна проводитись на трьох взаємоузгоджених рівнях (держава, галузь, підприємство). Тільки таким чином можна забезпечити конкурентоспроможність вітчизняного продукту.

На рівні держави актуальними є такі напрями:

- інформаційна підтримка галузі;
- проведення ліцензування і сертифікації;
- підготовка кадрів для галузі;
- законодавче забезпечення екологічного регулювання;
- налагодження міжнародних зв'язків.

До функцій регіональних органів віднесено:

1. Заохочення та стимулювання прибуткових інвестицій у курортну діяльність для удосконалення та розширення інфраструктури регіону.
2. Стимулювання інноваційних процесів, їх фінансове і законодавче забезпечення.
3. Створення умов для підвищення рівня доходів та збільшення зайнятості населення регіону.
4. Контроль за екологією та безпекою курорту, раціональним використанням природно-лікувальних ресурсів.
5. Збагачування культурного життя та розширення освітньої мережі в регіоні.
6. Формування позитивного туристичного іміджу регіону.

Аналіз статистичних даних за останні п'ять років свідчить про тенденцію повільного скорочення кількості санаторно-курортних закладів у Львівській області в середньому на 2,5% та загалом в Україні на 0,5%, причому спостерігається щорічний приріст кількості відпочиваючих на 5,6% (а в Україні – на 1%).

Слід зазначити, що при зростаючій потребі населення в оздоровленні через ряд соціально-економічних та екологічних причин незабаром постане проблема з пропозицією таких послуг. Однією з причин простою в роботі санаторно-курортних закладів є непристосованість більшості з них до цілорічного функціонування. При створенні сприятливих умов ці заклади можуть у 2-3 рази підвищити ефективність своєї діяльності, що сприятиме зайнятості місцевого населення, збільшенню платежів до бюджету.

Розвитку курортної справи повинно сприяти функціонування різноманітних об'єднань підприємств на рівні галузі. Активна діяльність об'єднань курортних підприємств дозволить розширити співробітництво у напрямку просування продукту, розробки інновацій, запроваджувати міжнародні стандарти якості послуг, активізувати рекламну діяльність та бізнесові партнерські стосунки з вітчизняними та зарубіжними туроператорами.

Загалом, аналіз теперішнього стану санаторно-курортного господарства вказує, що в найближчій перспективі недоцільно значно збільшувати місткість діючих курортів. Основна причина обмеження росту потужностей цих курортів полягає у слабкому розвитку їх рекреаційно-туристичної інфраструктури. Надмірне завантаження рекреаційних територій погіршує умови, ефективність лікування і оздоровлення та може призвести до негативних екологічних наслідків. Саме тому подальший розвиток великих курортів необхідно здійснювати інтенсивним шляхом – через впровадження інноваційних медичних технологій, покращення рівня сервісу, облаштування інфраструктури тощо. Розвиток курорту буде йти шляхом будівництва нових корпусів на територіях діючих санаторіїв ("Світанок", "Перлина", "Прикарпаття", "Пролісок") та нових санаторіїв в південно-західній частині курорту, на місці старих будівель і споруд, що підлягають знесенню.

Для успішного функціонування на рекреаційному ринку санаторно-курортна установа повинна використовувати нові ефективні інструменти керування продуктом. Використання сучасної концепції маркетингу у санаторно-курортній установі дозволить: виявити вимоги і забезпечити задоволення попиту відпочиваючих, погодити ресурси підприємства з вимогами і можливостями ринку, пристосувати виробництво послуги до ринкових замовлень, вдосконалювати й розробляти новий продукт, розрахований на великий попит, розробити ефективну цінову політику.

Розробка системи маркетингу санаторно-курортної організації повинна базуватися на наступних принципах: 1) використання інструментарію, характерного для маркетингу послуг; 2) врахування взаємодії споживача з оточенням надання послуги; 3) партнерські відносини між споживачем і підприємством, що надає послугу.

Перехід на інноваційний шлях розвитку підприємств рекреаційної галузі сприяє утриманню конкурентних переваг. У випадку потреби у великих витратах на дослідження й впровадження нововведень пропонується застосовувати «відкриті інновації», які припускають використання партнерств і альянсів у інноваційній сфері.

Стратегічні питання ціноутворення вирішуються з урахуванням основних чинників: витрат, попиту і пропозиції. В основі формування ціни повинні лежати як витрати на всі обов'язкові функціональні складові, так і закладений рівень якості послуги, її унікальні властивості.

Рекламна діяльність, яка проводиться підприємством, дозволить підвищити попит на санаторно-курортні послуги, якщо буде проводитись у комплексі. Це передбачає діяльність у таких напрямках:

1. Співробітництво підприємств з приводу організації виставок, ярмарок та друкування рекламно-інформаційних буклетів.
2. Взаємодія із спеціалістами у розробці реклами у сфері послуг.
3. Розробка медіаплану на підприємстві рекреаційної галузі.
4. Систематична оцінка ефективності реклами для коригування рекламної політики.

Висновок. Таким чином, оптимальний розвиток підприємств вітчизняного санаторно-курортного комплексу може бути забезпечений лише при умові підтримки рівноваги між збереженням природних ресурсів, економічними ресурсами й соціальними потребами. Успішна діяльність суб'єктів ринку санаторно-курортних послуг в умовах динамічних змін може бути забезпечена на основі організації відповідної маркетингової політики.

Список використаних джерел:

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К., 2001. – 395 с.
2. Кравців В.С., В.К. Габрель М.М., Копач М.В. Рекреаційна політика в Карпатському регіоні. Принципи формування, шляхи реалізації. – Видавництво Прут, 1995. – 71 с.
3. Кравців В.С., Стадницький Ю.І. та ін. Управління розвитком гірських територій: зарубіжний досвід. – Львів: УРДНАН України, 2001. – 69 с.
4. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – Львів: Світ, 2006. – 240 с.
5. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок та туризм у Львівській області // Статистичний збірник. – Львів: Львівське обласне управління статистики, 2008. – 75 с.

ЛИПЧУК В.В. ТИМОЧКО Н.В. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОЙ СФЕРЫ

В статье рассматриваются основные проблемы развития санаторно-курортной сферы. Особое внимание обращается на принципы развития курортной области, формирование ее конкурентоспособности, активизации маркетинговой деятельности.

Ключевые слова: санаторно-курортная сфера, проблемы, направления развития, маркетинговая деятельность.

LUPCHUK V.V., TUMOSHKO N.V. THE PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF THE SANATORIUM AND HEALTH RESORT DEVELOPMENT

The article deals with the main problems of development the sanatorium and health resort. The principles of the development of the health resort, the formation of its competitive intensification of the marketing activity are taken into consideration.

Keywords: the sanatorium and health resort, problems, the directions of development, the market activity.